

Хищенко Т.І.

**МІФОЛОГІЧНИЙ КОЛОРИТ ДРАМИ-ФЕЄРІЇ «ЛІСОВА ПІСНЯ» ЛЕСІ
УКРАЇНКИ**

*Новокаховський політехнічний коледж
Одеського національного політехнічного університету,
Нова Каховка, Першотравнева 30, 74900*

Khischenko T.I.

**MYTHOLOGICAL COLOUR OF THE DRAMA-FAERIE «LISOVA
PISNYA» BY LESYA UKRAINKA**

*Nova Kakhovka Polytechnic College
Odessa National Polytechnic University,
Nova Kakhovka. Pershotravneva 30, 74900*

Анотація. У статті розглянуто відображення міфічних образів давньої релігії, уявлення українців та проаналізовано застосування їх Лесею Українкою на матеріалі драми-феєрії «Лісова пісня». З'ясовано характерні міфоознаки образів твору.

Ключові слова: міфологія, фольклор, міфічні образи, міфоознаки.

Abstract. In the article the display of images of mythical ancient religion, the idea Ukrainian and analyzed their use of the material Lesia Ukrainian drama extravaganza "Lisova pisnya". It was shown images of typical mifooznaky work.

Key words: mythology, folklore, mythical images, myth signs.

Вступ.

Як про невтомну проповідницю української національної ідеї і борця за самостійну Україну говорять сьогодні про Лесею Українку. І в усі часи щиро відзначали її самобутній твір «Лісова пісня», в якому письменниця зібрала міфічні образи давньої релігії, уявлення українців та інших сусідніх народів.

Відтворюючи казковий світ рідної Волині, через міфічні образи та народну символіку поетеса передає красу і душу природи, гармонію людини з природою. У цьому легендарному творі найповніше зібрано Богів і духів, які завжди жили поряд з людьми. Найбільш популярними є ті образи, імена яких письменниця винесла на початок твору у «список дійових осіб», куди, окрім людей, увійшло лише 13 імен, але у тексті можна зустріти ще й імена 30 міфічних постатей, які були внесені в розмову персонажів. Уособлено згадуються також дерева і кущі. Коли Лукаш хоче надрізати ножем березу, щоб сточити сік, Мавка хапає його за руку: «Не ріж! не убивай!.. Не точи! Се кров її. Не пий же крові з сестроньки моєї!...» Коли Лукаш зізнався Мавці: «Я думав, дерево німе, та й годі», то почув від неї слова, які могли б стати епіграфом до «Лісової пісні»: «Німого в лісі в нас нема нічого!». Розкриття образів у творі — це не механічне перенесення фольклорних матеріалів, а складний творчий процес, що доводить: Леся Українка дуже добре орієнтувалася у величезній кількості українських народних повір'їв і виявила майстерність у відтворенні міфологічних постатей.

Наприклад, образом дядька Лева у п'єсі репрезентовано світ людей. Хоча прототипом для персонажа послужив дядько Лев Скулинський з села Жабориці над озером Нечимним, в якого Леся з матір'ю й сестрою пробули три дні й три ночі, цей образ водночас і глибоко міфологічний, ім'я його значуще. У міфології і фольклорі багатьох народів лев — це символ вищої божественної сили, могутності, влади, величі, сонця й вогню. З його образом пов'язують також розум, благородство, доблесть, справедливість, гордість, хоробрість, пильність. У «Лісовій пісні» Лесі Українки дядько Лев виступає господарем лісу; він, як і Лісовик, досконало знає його життя. Лісовик з повагою ставиться до нього і зауважує, що це єдиний з людей, який вміє правильно поводитися в лісі, і свої знання він завжди застосовував при потребі. Для нього немає відьом у лісі, на його думку, вони — «по селах», для нього ліс — скарби. Саме з дядьком Левом пов'язаний у «Лісовій пісні» образ дуба, який постає у творі універсальною моделлю лісу як світобудови; поруч із дубом дерева й кущі як

міфознаки цієї великої цілості. У багатьох індоєвропейських традиціях дуб — священне дерево, житло бога чи богів, небесні ворота, через які божество може з'явитися перед людьми. З дубом, його листям співвідноситься ідея краси, могутності, гідності. Тому Леся Українка й поєднує образ дядька Лева, царя лісу, з образом дуба — царським деревом, з яким пов'язувалось походження людського роду. Дуб у Лесі Українки втілює концепцію світу, в якому воєдино злиті протиставлення: добро-зло, земля-небо, життя-смерть, верх-низ, світло-темрява. Дуб виступає символом пам'яті про минуле й надії на майбутнє, символізує гармонію людини і природи. Зі смертю дядька Лева та знищенням дуба порушується сенс взаємостосунків людини й природи, настає відплата людям... У цих паралельних образах показано також шанобливе ставлення до народної культури, осягнення людиною таємниць буття.

Найчисленніші представники демонічного світу, що змальовані в драмі-феєрії - русалки. Леся Українка русалчин рід індивідуалізує в образах Русалки водяної, Русалки польової, Потерчат, Мавки. Вони здатні творити як добро (оберігати людину від хвороби, а поле від стихії), так і зло (залоскочувати до смерті, особливо юнаків, насилати на поля град, закручувати сіті рибалок). Мавка — це безсмертна, як сама природа, прекрасна мрія народу про щастя, про вільне творче життя. Образ Лесиної Мавки — це символ ідеальної, гармонійної особи, яка узгоджує свої потреби із законами природи, пізнає світ через своє «я», живе з любов'ю до людини і здатна на самопожертву в ім'я людини, вона має «в серці те, що не вмирає».

Водяним царством керує Водяник - це дбайливий господар своїх володінь, турботливий батько, котрий не терпить непослуху і втручання у своє царство. До водяного царства належить також Той, хто греблі рве - символ весняної бурхливої води, руху, волі. Він непередбачуваний і нічим не дорожить. Руйнівник за вдачею, він справді — наче повинь. Але разом з тим його невгамовність, сила, шаленість не можуть не подобатись. Озеро служить прихистком ще для Потерчат і Куця. Його образ повністю запозичений із народної міфології разом зі всіма особливостями (нічні катання на цапові й таке

інше). Потерчата— це русалки з народних балад, тобто втоплені нехрещені байстрята. Потерчата теж завдають людям лиха, бо заманюють вогниками у трясовину. Їхні образи — а це у драмі бліді дітки в біленьких сорочечках — викликають жаль, бо вони не вибирали собі долю.

Лісову силу репрезентує Лісовик, він має неабияку силу і належить до нечистих, бо лише вони могли перетворити людину на вовкулаку. Лісовик і Водяник у народній уяві - чорти. Своє існування нечистий розпочав ще до створення світу. Одна з народних легенд розповідає, що Бог побачив чорта серед хаосу і забрав до себе. Проте чортові було сумно одному і він захотів мати товариство. Бог порадив умочити у воду палець і тріпнути позад себе. Так за легендою створилася й інша нечиста сила. Важливу роль в міфологічній концепції твору відіграє постать вовкулаки, на якого було обернуто Лукаша. Як тільки людина робилася вовкулакою, вона вночі вкривалася звірячою шерстю і втікала від інших людей. У «Лісовій пісні» образ вовкулаки символізує спокуту й очищення душі. А ще буває тут залітний гість Перелесник. Він нагадує вогонь, що спалює довірливі дівочі серця. У народних повір'ях образ перелесника не менш відомий, ніж, наприклад, русалок. Навіть приказка є: «дістати перелесника», тобто втратити через пристрасть розум. Перелесник-спокусник у творі не такий невибагливий серцеїд, як у фольклорі. Щось пов'язує його з Мавкою. Мабуть, тому він спопеляє її саме тоді, коли їй загрожує людський глум, щоб не дати людям позбиткуватися над нею.

Якщо уважно поглянути на ці образи, то можна легко помітити, що вони поділяються не лише на сфери перебування: Небеса, повітря, гори, ліс, поле, вода, земля, хата тощо, але й на цілі родини. Якщо Русалка водяна називає Водяника «батьком», то лісовика називає «дідусем». Мавка також називає Лісовика «дідусем», а Лісовик, говорячи Мавці про соснові бори, зауважує: «наша Баба любить у них зимувати». Хто ця «Баба»? Чи не вона покровителька усіх покійних душ? Мавка називає Вербу «матінкою», а Березу – «сестрицею». Русалка Польова називає «сестрицею» Мавку. Нескладно припустити, що сестрами є всі русалки і мавки. Від Русалки Водяної дізнаємося, що в Куця є

матінка й баба, у Того, що греблі рве є мати - Метелиця Гірська, а від Перелесника - про його сестриць Літавиць - гірських русалок.

Можна нині сперечатися, наскільки правдиво Леся Українка передала міфологічні відомості й знання, які ще затрималися на Волині в кінці XIX - на початку XX століття, а які створила сама чи привнесла з міфологічної традиції інших народів, але, без сумніву, цей твір містить найповніші відомості про невидимий світ наших давніх Предків. У творі, ніби стирається межа між світом людей і невидимим міфічним світом.

Висновки.

Сьогодні вже ніхто не вірить в Мавку чи Лісовика. Міфи і ритуали наших предків відживають і відходять назавжди. Сьогоднішнє покоління до них не тільки не звертається, а й часто їх не знає. Від природного середовища ми в якійсь мірі звільнилися, але проблеми і тривоги залишилися, вони просто перемістилися в іншу сферу – сферу суспільних відносин. Людина, як і раніше, вдається до психологічного захисту, тільки сьогодні кожен створює власну систему захисних механізмів, кожен спотворює світ на свій лад.

А «Лісова пісня» залишається лише як згадка про такий рідний і такий уже далекий світ наших предків, світ, від якого ми відмовилися, і на заміну якому ще не створили кращого.

Література:

1. Волинський П.К. Людина і природа. Єдність і суперечності. «Лісова пісня» Лесі Українки. [Текст] / П.К. Волинський // Рад. літ-во. –1978. -№1. –С. 42-55
2. Скупейко Л. Міфопоетика «Лісової пісні» Лесі Українки. [Текст] / Л. Скупейко // К.: Фенікс, - 2006.
3. Бабій Ф. Про назву твору «Лісова пісня» та імена її персонажів. [Текст] / Ф. Бабій // Дивослово. —1995.—№2. —С.10—14.

Дата відправки: 08.12.2015р.

© Хищенко Т.І.